

Tēzes virsraksts: Eiropas Savienības Padomes regulas Nr. 44/2001 54.pantā paredzētās apliecības nozīme lietās par ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu; Aizmuguriska tiesas sprieduma, ar kuru lieta izspriesta pēc būtības, nevērtējot ne prasības priekšmetu, ne pamatu, un kurā nav norādīts neviens arguments par prasības pamatotību, atbilstība Eiropas Savienības pamattiesību Hartas 47.pantam. (Prejudiciālu jautājumu uzdošana Eiropas Savienības tiesai).

Tēze: Strīda izšķiršanā svarīga nozīme ir šādiem jautājumiem:

1. Gadījumā, ja ārvalsts tiesas spriedumam ir pievienota Regulas Nr. 44/2001 54.pantā paredzētā apliecība, bet, neraugoties uz to, atbildētājs izvirzījis strīdu, ka tam nav paziņots par ierosināto tiesvedību sprieduma izcelsmes dalībvalstī, vai izpildes dalībvalsts tiesai, izvērtējot Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktā paredzēto sprieduma neatzīšanas pamatu, ir kompetence pašai pārbaudīt apliecībā norādīto ziņu atbilstību pierādījumiem. Vai tik plaša izpildes dalībvalsts tiesas kompetence atbilst Regulas Nr.44/2001 ievaddaļas 16. un 17.punktā ietvertajiem principiem par savstarpējo uzticēšanos tiesu spriedumiem.

2. Vai tāds aizmugurisks tiesas spriedums, ar kuru lieta izspriesta pēc būtības, nevērtējot ne prasības priekšmetu, ne pamatu, un kurā nav norādīts neviens arguments par prasības pamatotību pēc būtības, atbilst Eiropas Savienības pamattiesību Hartas 47. pantam un nepārkāpj šajā tiesību normā paredzētās atbildētāja tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā tiesā.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2010. gada 10.novembra

LĒMUMS

Lietā Nr. SKC – 1167/2010

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators referents A.Laviņš
senatore A.Briede
senatore S.Lodziņa,

piedaloties sabiedrības „Trade Agency Limited” pārstāvim advokātam Viktoram Tihonovam un sabiedrības „Seramico Investments Limited” pārstāvim advokātam Jevgēnijam Salimam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu sakarā ar sabiedrības „Trade Agency Limited” blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 3.marta lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2009.gada 5.novembra lēmums.

1. Faktiskie apstākļi

[1.1] Sabiedrība „Seramico Investments Limited” Anglijas Augstajā tiesā cēlusi prasību pret sabiedrību „Trade Agency Limited” un sabiedrību Hill Market Management LLP par 289 122,10 GBP (Lielbritānijas mārciņu) piedziņu.

Attiecībā uz prasības pieteikuma nosūtīšanu atbildētājiem Anglijas Augstā tiesa apliecībā, kas paredzēta Regulas (EK) Nr.44/2001 „Par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās” (turpmāk – Regula Nr.44/2001) 54.pantā, norādījusi: „ziņas par prasību sniegtas 2009.gada 10.septembrī”.

Sabiedrības „Seramico Investments Limited” atsauksme par prasību tiesā netika saņemta.

2009.gada 8.oktobrī Anglijas Augstās tiesas Karalienes tiesas departaments taisījis aizmugurisku spriedumu, ar kuru no sabiedrības „Trade Agency Limited” par labu sabiedrībai „Seramico Investments Limited” piedzīta naudas summa 293 582,98 GBP. Minētais spriedums pamatots ar tālāk norādīto: „Jūs neesat atbildējuši uz Prasības Veidlapu, kas jums tika izsniegta. Tāpēc ir noteikts, ka jums jāsamaksā Prasītājam 289 122,10 GBP par parādu un procentiem uz Sprieduma datumu un 130 GBP par izdevumiem. Jums jāsamaksā Prasītājam kopā 293 582,98 GBP”.

[1.2] Latvijas Republikas Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā 2009.gada 28.oktobrī saņemts sabiedrības „Seramico Investments Limited” pieteikums par Anglijas Augstās tiesas Karalienes tiesas departamenta 2009.gada 8.oktobra sprieduma atzīšanu un izpildi Latvijā. Pieteikumam pievienota minētā sprieduma kopija, kā arī Regulas Nr.44/2001 54.pantā paredzētā apliecība.

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa 2009.gada 5.novembrī nolēma atzīt un izpildīt Latvijas Republikā Anglijas Augstās tiesas 2009.gada 8.oktobra spriedumu.

Izskatījusi lietu sakarā ar sabiedrības „Trade Agency Limited” blakus sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2010.gada 3.marta lēmumu atstājusi negrozītu Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2009.gada 5.novembra lēmumu, bet blakus sūdzību noraidījusi.

Sabiedrība „Trade Agency Limited” iesniegusi Latvijas Republikas Augstākajā tiesā blakus sūdzību par apelācijas instances tiesas 2010.gada 3.marta lēmumu, norādot, ka tiesvedības procesā Anglijā pārkāptas tās tiesības uz taisnīgu tiesu, kas ir pamats atteikties atzīt un izpildīt Anglijas Augstās tiesas spriedumu Latvijas Republikā.

2. Sabiedrības „Trade Agency Limited” argumenti, kādēļ Anglijas Augstās tiesas spriedums nav atzīstams Latvijā

[2.1] Sabiedrība „Trade Agency Limited” vispār neesot informēta par prasītājas ierosināto tiesvedību Anglijas tiesā. Par tiesvedību tā uzzinājusi tikai tad, kad saņēmusi Latvijas Republikas Rīgas Ziemeļu rajona tiesas lēmumu, ar kuru nolemts atzīt un izpildīt Latvijas Republikā Anglijas Augstās tiesas spriedumu. Līdz ar to tai nav bijis iespējams nodrošināt sev aizstāvību pret celto prasību.

Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktā paredzēts, ka spriedumu neatzīst gadījumā, ja tas pieņemts aizmuguriski – ja atbildētājam dokuments, ar kuru ierosināta lieta, vai līdzīgs dokuments nav uzrādīts pietiekami laicīgi, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, ja vien atbildētājs nav uzsācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad to bija iespējams darīt.

Atbildētājas ieskatā, minētā tiesību norma uzliek tiesai, kas izskata pieteikumu par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu, pienākumu pārbaudīt, vai ārvalsts tiesa savlaicīgi un pienācīgā kārtā paziņojusi atbildētājam par ierosināto tiesvedību. Tiesa nevar aprobežoties ar formālu pieteikuma izskatīšanu, tas ir, pārbaudīt tikai to, vai ārvalsts tiesas spriedumā, kā arī tam pievienotajā apliecībā ir ietverta norāde, ka atbildētājs ir informēts par ierosināto tiesvedību. Ja rodas strīds par to, ka atbildētājs nebija informēts par ierosināto tiesvedību, tiesai, pamatojoties uz Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktu, ir pienākums pārbaudīt apstākļus, kas saistīti ar lietas dalībnieka informēšanu par tiesvedības procesu, neraugoties pat uz to, ka ārvalsts tiesas spriedumam ir pievienota Regulas Nr.44/2001 54.pantā paredzētā apliecība, kurā norādīta informācija par tiesvedības dokumentu nosūtīšanu lietas dalībniekiem.

Gan pirmās, gan apelācijas instances tiesa Latvijas Republikā nav pārbaudījusi pēc būtības atbildētājas argumentu par to, vai tai bija paziņots par ierosināto tiesvedību. Tiesa aprobežojusies vienīgi ar spriedumam pievienotās apliecības pārbaudi. No apliecības 4.4.punktā norādītā, tiesa secinājusi, ka atbildētājam bija paziņots par ierosināto tiesvedību.

Sabiedrības „Trade Agency Limited” pārstāvja ieskatā, minētais liecina, ka tiesas nepareizi piemērojušas Regulas Nr.44/2001 16.punktā nostiprināto principu par savstarpējo uzticēšanos tiesu spriedumiem, kā arī kļūdaini iztulkojušas Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktu. Pirmkārt, Regulas ievaddaļas 16.punkts neparedz savstarpējās uzticēšanās principa piemērošanu strīdus gadījumos. Tā kā konkrētajā lietā pastāv strīds par dokumentu izsniegšanu atbildētājam, Latvijas Republikas tiesām nebija pamats to piemērot. Otrkārt, Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktā ir ietverts tā saucamais dubultās pārbaudes princips, proti, tiesai, kas izskata pieteikumu par ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu un izpildi, strīda gadījumā ir pienākums atkārtoti pārbaudīt, vai ārvalsts tiesa ir izsniegusi atbildētājam dokumentus un tai bija nodrošināta iespēja aizstāvēties pret celto prasību. Šādu pārbaudi nav

pamats uzskatīt par ārvalsts tiesas sprieduma pārskatīšanu pēc būtības. Jautājumā par Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punkta izpratni atbildētāja atsaukusies uz Eiropas Savienības tiesas spriedumiem lietās Nr.228/81 *Pendy Plastic Products BV v. Pluspunkt Handelsgesellschaft mbH* [1982] ECR 2723; Nr.166/80 *Peter Klomps v. Karl Michel* [1981] ECR 1593; Nr.C-522/03 *Scania Finance France SA v. Rockinger Spezialfabrik für Anhängerkupplungen GmbH&Co* [2005] ECR I-08639.

Tā kā sabiedrība „Trade Agency Limited” nebija informēta par ierosināto tiesvedību Anglijā un tai nebija iespējams pārsūdzēt Anglijas Augstās tiesas spriedumu, atbildētāja uzskata, ka atbilstoši Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktam, kā arī Latvijas Civilprocesa likuma 637.panta otrās daļas 3.punktam ir pamats atteikties atzīt un izpildīt Latvijas Republikā minēto ārvalsts tiesas spriedumu.

[2.2] Bez 2.1.punktā norādītā, atbildētāja uzskata, ka Anglijas Augstās tiesas spriedums nevar tikt atzīts un izpildīts Latvijas Republikā, jo tas ir klajā pretrunā ar Latvijas sabiedrisko kārtību, kas atbilstoši Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punktam un Latvijas Civilprocesa likuma 637.panta otrās daļas 6.punktam ir patstāvīgs pamats attiekties atzīt un izpildīt ārvalsts tiesas spriedumu.

Sabiedrības „Trade Agency Limited” ieskatā, Latvijas Republikā un Eiropas Savienībā atzītas pamattiesības, tostarp tiesības uz taisnīgu tiesu, pārkāpums ir saistāms ar Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punktu.

Atbildētāja norāda, ka Anglijas Augstās tiesas spriedums vispār nav motivēts. Anglijas tiesa, apmierinot prasītājas prasību, nav pārbaudījusi un vērtējusi nedz prasības priekšmetu, nedz prasības pamatu, nedz, kas ir pats svarīgākais, atbildētājas vainu. Šāds aizmugurisks spriedums, kad tiesa neko nevērtē, bet piedzen attiecīgo summu vienīgi pēc prasītāja apgalvojuma un tikai tādēļ, ka atbildētāja nav sniegusi atsauksmi uz prasību, ir klajā pretrunā Latvijas sabiedriskajai kārtībai, jo šādu sprieduma veidu Latvijas tiesību sistēma nepazīst. Turklāt spriedums, kurā nav ietverta motivācija, pārkāpj personas tiesības uz taisnīgu tiesu, jo liedz atbildētājai iepazīties ar sprieduma pamatojumu un efektīvi sagatavoties savai aizstāvībai, tostarp izmantojot tiesības uz pārsūdzību.

Atbildētāja, pamatojot viedokli, ka Anglijas Augstās tiesas spriedums, kurā iztrūkst motivācijas, neatbilst izpratnei par spriedumu un pārkāpj atbildētājas tiesības uz taisnīgu tiesu, ir atsaukusies uz Eiropas Savienības tiesas spriedumiem. Piemēram, lietā *ASML Netherlands BV v. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)* atzīts, ka, lai atbildētājam būtu iespēja efektīvi pārsūdzēt aizmugurisku spriedumu, ir jābūt iespējai uzzināt tā pamatojumu. Lietā *Krombach v. Bambarski* Eiropas Savienības tiesa atzinusi, ka Regulas Nr.44/2001 34.panta

1.punkts piemērojams, ja sprieduma izcelsmes valsts tiesiskās garantijas nav bijušas pietiekamas, lai aizsargātu atbildētāja tiesības uz taisnīgu tiesu sprieduma izcelsmes tiesā. Jautājumā par sprieduma motivācijas trūkumu kā tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu atbildētāja atsaukusies arī uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi.

Turklāt, atbildētāja arī argumentējusi, ka Anglijas Augstās tiesas spriedums nemaz nevarēja būt motivēts, jo prasītājas un atbildētājas starpā nepastāv nekādas tiesiskās attiecības, uz kuru pamata varētu būt radušās saistības par spriedumā minētās summas samaksu.

Papildus atbildētāja norādījusi uz vairākiem Francijas Kasācijas tiesas nolēmumiem, kuros šāda veida Anglijas tiesu aizmuguriskie spriedumi atzīti par neatbilstošiem Francijas sabiedriskajai kārtībai (atbildētāja norādījusi uz tādām lietām kā *Stolzenberg (n 2)*; *Pronted Forms Equipment Ltd (n 44)*; *Casamata (n 44)*; *Camenzuli v. Desira, Civ lère, 17 Nov 1999 (2000) Rev Crit DIP 786*).

3. Sabiedrības „Seramico Investments Limited” pretargumenti

[3.1] Latvijas tiesu rīcībā ir Anglijas Augstās tiesas sprieduma kopija un Anglijas Augstās tiesas izdota apliecība atbilstoši Regulas Nr.44/2001 V pielikumam. Anglijas tiesa apliecības 4.4.punktā norādījusi, ka prasības pieteikums izsniegts atbildētājai „Trade Agency Limited” 2009.gada 10.septembrī, bet apliecības 4.5.punktā, ka sabiedrība „Trade Agency Limited” nav atbildējusi uz prasības pieteikumu. Prasītājas ieskatā, Anglijas tiesa varēja izsniegt šādu apliecību, kā arī norādīt spriedumā par atbildes nesniegšanu tikai pēc tam, kad tā pārbaudījusi visus nepieciešamos pierādījumus saistībā ar prasības pieteikuma izsniegšanu atbildētājai.

Regulas Nr.44/2001 ievaddaļas 16.punktā deklarēts dalībvalstu savstarpējās uzticēšanās princips, kas liedz Latvijas Republikas tiesai atkārtoti pārbaudīt faktus, ko jau ir pārbaudījusi Anglijas Augstā tiesa. Latvijas Republikas tiesas kompetence šajā situācijā aprobežojas ar Anglijas Augstās tiesas sprieduma un Regulas Nr.44/2001 V pielikumā paredzētās apliecības pārbaudi, ko pareizi savos nolēmumos norādījusi gan pirmās, gan apelācijas instances tiesa, izskatot pieteikumu par ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu un izpildi.

Atbildētājas apgalvojums, ka tiesai vajadzēja veikt atsevišķu pārbaudi par to, vai atbildētājai tika paziņots par celto prasību un lietas izskatīšanu, ir pretrunā ar Regulas Nr.44/2001 53.pantu un Latvijas Civilprocesa likuma 638.panta trešās daļas noteikumiem par dokumentiem, kas pievienojami pieteikumam par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu. Minētās tiesību normas skaidri nosaka, ka apstākļi, vai atbildētājai ir paziņots par tiesvedību,

pārbaudāms, pamatojoties vienīgi uz ārvalsts tiesas nolēmumā un apliecībā norādītajiem faktiem.

Turklāt, atbildētāja nav papūlējusies iesniegt pierādījumus, lai apstiprinātu savu apgalvojumu, ka apliecībā ietvertu atzinumu (atbildētājam ir paziņots par prasību), Anglijas tiesa izdarījusi bez attiecīgiem pierādījumiem.

[3.2] Attiecībā uz argumentu, ka Anglijas Augstās tiesas spriedums ir klajā pretrunā Latvijas sabiedriskajai kārtībai, prasītāja norādījusi, ka arī Latvijas procesuālās tiesības paredz iespēju izskatīt lietu bez atbildētāja klātbūtnes, ja tas nav devis atsaukumi uz prasību, tas ir, taisīt aizmugurisku spriedumu. Līdz ar to Anglijas Augstās tiesas spriedums nevar būt klajā pretrunā Latvijas sabiedriskajai kārtībai. Sprieduma forma un saturs ir procesuāla rakstura jautājumi, kas nevar būt par pamatu secinājumam par vienas valsts tiesas sprieduma neatbilstību citas valsts sabiedriskajai kārtībai.

4. Iemesli, kas liek šaubīties par Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju

4.1. Par Regulas Nr.44/2001 ievaddaļas 16., 17.punkta un 34.panta 2.punkta interpretāciju

[4.1.1] Līguma par Eiropas Savienības darbību 67.panta ceturrtā daļa noteic Savienības pienākumu veicināt tiesu iestāžu pieejamību, jo īpaši, piemērojot tiesas nolēmumu un ārpus tiesas lēmumu savstarpējas atzīšanas principu civillietās, bet atbilstoši 81.panta pirmajai daļai Savienība izvērsīs tiesu iestāžu sadarbību civillietās, kurās ir pārrobežu elementi, pamatojoties uz tiesas nolēmumu un ārpus tiesas lēmumu savstarpējas atzīšanas principu.

Regulas Nr.44/2001 ievaddaļas 16.punktā ietverts princips par savstarpējo uzticēšanos tiesu spriedumiem Eiropas Savienībā, kas paredz automātisku citās dalībvalstīs pieņemta sprieduma atzīšanu, bez vajadzības veikt kādu procedūru, izņemot strīdus gadījumus. Savukārt, 17.punktā noteikts, ka izmantojot to pašu savstarpējās uzticēšanās principu, procedūrai tāda sprieduma padarīšanai par piemērojamu kādā dalībvalstī, kas pieņemts citā dalībvalstī, jābūt efektīvai un ātrai. Tālab deklarācija, ka spriedums ir izpildāms, faktiski būtu jāizdod automātiski pēc pilnīgi formālas sniegto dokumentu pārbaudes, nepastāvot nekādai iespējai tiesai pēc savas iniciatīvas ierosināt kādu no neizpildīšanas pamatojumiem, kas paredzēti šajā regulā.

Tāpat minētās Regulas 54.pantā noteikts, ka tās dalībvalsts tiesa vai kompetentā iestāde, kurā pieņemts spriedums, pēc ieinteresētās personas pieprasījuma izdod apliecību, izmantojot šīs regulas V pielikumā norādīto standarta veidlapu.

Kā redzams no veidlapas satura, tajā tiesai ir jānorāda ziņas tostarp par to, vai atbildētājam ir paziņots par ierosināto tiesvedību. Latvijas Republikas Senāta ieskatā, tiesa apliecībā var norādīt tikai tās ziņas, kas ir apstiprinātas ar pierādījumiem. Piemēram, lai norādītu ziņas, ka atbildētājam ir paziņots par ierosināto tiesvedību, tiesas rīcībā ir jābūt pierādījumiem, ka atbildētājs tos ir saņēmis.

Vienotas Eiropas Savienības tiesiskās telpas ietvaros, kas cita starpā pamatota ar līdzīgu izpratni par tiesībām visās dalībvalstīs, būtu pilnīgi pietiekams, ka vienas dalībvalsts tiesnesis pārbaudītu pierādījumus par to, vai atbildētājam ir paziņots par ierosināto tiesvedību, un attiecīgi minēto informāciju norādītu apliecībā. Citas dalībvalsts tiesnesim, ievērojot principu par savstarpējo uzticēšanos tiesu spriedumiem, norādītā informācija ir jāpieņem par ticamu un pierādītu pat tad, ja viena no pusēm tomēr izvirza strīdu par dokumentu izsniegšanas apstākļiem. Atkārtotas pārbaudes veikšana tādā izpratnē, ka tiesnesis pieprasa no sprieduma izcelsmes valsts tiesas vai citām iestādēm pierādījumus par dokumentu izsniegšanu atbildētājam, acīmredzami nozīmētu to, ka, pirmkārt, tiesnesis neuzticas citas dalībvalsts tiesneša apliecībā norādītajām ziņām, otrkārt, tiesnesim, kurā ir prasīta ārvalsts tiesas sprieduma atzīšana, atkārtoti būtu jāveic darbības, kuras jau ir izdarījis tiesnesis sprieduma izcelsmes valstī (pārbaudīs pierādījumus, vai atbildētājs ir saņēmis prasības pieteikumu) un, treškārt, regulā paredzētās apliecības pievienošana spriedumam ir tikai formāla prasība, kurai nav praktiskas nozīmes. Turklāt, šāda atkārtota pārbaude kavētu pušu strīda galīgu noregulējumu un attiecīgi varētu negatīvi ietekmēt preču un pakalpojumu brīvu kustību starp dalībvalstīm.

Minētie apsvērumi ir pamats secinājumam, ka gadījumā, ja ārvalsts tiesas spriedumam ir pievienota Regulas Nr.44/2001 54.pantā paredzētā apliecībā, tiesnesim, izskatot pieteikumu par ārvalsts tiesas nolēmumu, arī strīda gadījumā par dokumentu saņemšanas apstākļiem ir pietiekami atsaukties uz apliecībā ietvertajām ziņām par dokumentu izsniegšanu atbildētājam, nepieprasot pierādījumus no sprieduma izcelsmes valsts tiesas.

Atšķirīga pieeja var būt gadījumos, kad ārvalsts tiesas spriedumam nav pievienota iepriekš minētā apliecība. Tas, ka apliecība var nebūt pievienota spriedumam, izriet no Regulas Nr.44/2001 55.panta, kurā paredzēts, - ja 54.panta minētā apliecība netiek uzrādīta, tiesa vai kompetentā iestāde var noteikt termiņu tās uzrādīšanai vai pieņemt līdzvērtīgu dokumentu vai, ja pēc tās ieskatiem informācija ir pietiekama, iztiek bez apliecības uzrādīšanas.

[4.1.2] Tajā pat laikā, analizējot Eiropas Savienības tiesas spriedumus, kas attiecas uz jautājumiem par ārvalsts tiesas spriedumu atzīšanu un izpildi, nevar viennozīmīgi secināt, ka 4.1.1.punktā norādītie secinājumi atbilst Regulas Nr.44/2001 mērķiem.

Jautājumos par Briseles 1968.gada 27.septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu civillietās un komercietās piemērošanu, Eiropas Savienības tiesa ir norādījusi, ka mērķis vienkāršot formālās nolēmumu atzīšanas prasības nevar tikt sasniegts uz personas tiesību uz taisnīgu tiesu rēķina¹. Ir nepieciešams līdzsvarot savstarpējo uzticēšanos Eiropas Savienībā un aizstāvības tiesību ievērošanu².

Šajā aspektā jāņem vērā arī Eiropas Savienības tiesas iedibinātais princips, ka tās valsts tiesa, kurā tiek lemts par sprieduma atzīšanu, ir tiesīga pārbaudīt Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktā norādīto apstākļu esamību³ un atteikties sniegt atzīšanu, ja tā konstatējusi būtiskus trūkumus ar lietas izskatīšanu saistīto dokumentu paziņošanā, un šajā aspektā institūcijas, kas taisījusi atzīstamo nolēmumu, viedoklis nav noteicošs⁴. Tāpat Eiropas Savienības tiesa ir atzinusi, ka attiecībā uz sistēmu, kas izveidota ar Regulas Nr.44/2001 spriedumu atzīšanas un izpildes jomā, atbildētāja, kas nav ieradies tiesā, tiesību ievērošana ir nodrošināta ar dubultas kontroles palīdzību,⁵ nekonkretizējot gan, vai šāda dubultā kontrole ir pieļaujama arī gadījumā, kad ārvalsts tiesas spriedumam ir pievienota apliecība.

Minētās Eiropas Savienības tiesas atziņas norāda, ka, izskatot pieteikumu par ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu, nacionālās tiesas uzdevums nav tikai tehnisks, bet tas saistīts ar pienākumu nodrošināt maksimālu tiesiskuma ievērošanu un personu tiesību aizsardzību. Tas ir mērķis, kas attaisno atkārtotas pārbaudes veikšanu par apstākļiem, vai atbildētājam bija pienācīgi paziņots par ierosināto tiesvedību.

[4.1.3] Izskatāmajā lietā neviens no pusēm nav iesniegusi Latvijas Republikas tiesā pierādījumus, uz kuriem balstīts Anglijas Augstās tiesas atzinums apliecības 4.4.punktā. Strīds balstīts vienīgi uz abu pušu apgalvojumiem par dokumentu izsniegšanu vai, gluži pretēji, to neizsniegšanu.

¹ Sk. Eiropas Savienības tiesas nolēmumu lietā Nr.C-522/03 *Scania Finance France SA v. Rockinger Spezialfabrik für Anhängerkupplungen GmbH&Co* [2005] ECR I-08639;

² Eiropas Savienības tiesas nolēmums lietā Nr.C-420/07 *Meletis Apostolides v. David Charles Orams and Linda Elizabeth Orams*, 75.punkts.

³ Eiropas Savienības tiesas nolēmums lietā Nr.C-283/05 *ASML Netherlands Bv. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)*, 31.punkts.

⁴ Piemēram, Eiropas Savienības tiesas nolēmums lietā Nr.228/81 *Pendy Plastic Products BV v. Pluspunkt Handelsgesellschaft mbH* [1982] ECR 2723 13.un 14.punkts.

⁵ Eiropas Savienības tiesas nolēmums lietā Nr.C-283/05 *ASML Netherlands Bv. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)*, 29.punkts.

Tādējādi, pamatojoties uz Eiropas Savienības tiesas judikatūrā atzīto dubultās kontroles principu, Latvijas tiesai būtu pamats pieprasīt attiecīgos materiālus no Anglijas Augstās tiesas, kas, tajā pat laikā, ievērojot Regulas Nr.44/2001 ievaddaļas 16. un 17.punktu, iespējams robežojas ar Latvijas tiesas kompetences pārkāpumu.

Līdz ar to Senāts uzskata par nepieciešamu uzdot Eiropas Savienības tiesai jautājumu par izpildes dalībvalsts tiesas kompetenci, izskatot pieteikumu par ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu, gadījumos, kad spriedumam pievienota regulā paredzētā apliecībā, bet, neraugoties uz to, atbildētājs lietā izvirza strīdu par paziņošanas apstākļiem.

4.2. Par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 47.panta un Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punkta interpretāciju

[4.2.1] Eiropas Savienības tiesa, tulkojot Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punktu, norādījusi, ka atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības klauzulu pieļaujama vienīgi izņēmuma gadījumos. Atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības klauzulu var būt pieļaujama tikai tad, ja citā Līgumslēdzējā valstī taisīta sprieduma atzīšana vai izpilde būtu nepieļaujamā pretrunā tās valsts tiesiskajai kārtībai, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu. Pamattiesības, kas atspoguļotas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (turpmāk – Konvencija) ir vispārējo tiesību principu sastāvdaļa, tāpēc dalībvalsts tiesa var neatzīt ārvalsts spriedumu, kas taisīts, acīmredzami pārkāpjot pamattiesības.⁶

Minētais nozīmē, ka starp pamattiesībām, ko aizsargā Konvencija (šobrīd arī Harta), un valsts sabiedrisko kārtību pastāv juridiski nozīmīga saikne, proti, atteikums atzīt ārvalstu spriedumu katrā ziņā atbilst Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punktam tad, ja valsts sabiedriskās kārtības prasības novērš acīmredzamu Konvencijā vai Hartā noteikto pamattiesību pārkāpumu.

[4.2.2] Hartas preambulā noteikts, ka, ievērojot Savienības kompetences un uzdevumus, kā arī subsidiaritātes principu, Hartā no jauna ir apstiprinātas tiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu konstitucionālās tradīcijas un starptautiskās saistības, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, Savienības un Eiropas Padomes pieņemtās Sociālās hartas, kā arī Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra.

⁶ Eiropas Savienības tiesas nolēmums lietā Nr.C-420/07 *Meletis Apostolides v. David Charles Orams and Linda Elizabeth Orams*, 106.-107.punkts.

Minētais princips apstiprina, ka gan Eiropas Savienības institūcijām, gan arī nacionālajām tiesām, piemērojot Hartā paredzētās tiesības un brīvības, ir jāņem vērā tostarp Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, kas attiecas uz attiecīgās tiesības vai brīvības izpratni.

Hartas 47.pants garantē ikvienai personai tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību - taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. Šī tiesību norma sasaucas ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6.panta pirmo daļu, kas paredz ikvienam tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā. Tiesas spriedums pasludināms publiski.

[4.2.3] Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā ir atzīts, ka Konvencijas 6.panta tvērumā ietilpst nacionālās valsts tiesas pienākums spriedumā norādīt argumentus, uz kura pamata ir taisīts spriedums⁷. Attiecībā uz sprieduma pamatojumu Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka augstākas instances tiesas atsaukšanās tikai uz zemākas instances tiesas nolēmumā ietvertajiem argumentiem nav uzskatāma par pienācīgu nolēmuma motivāciju⁸.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta ieskatā, ja Konvencijas 6.panta pārkāpums ir atzīstams gadījumā, kad augstākas instances tiesa, izskatījusi lietu pēc būtības, sprieduma motivāciju pamatojusi vienīgi uz zemākas instances tiesas argumentiem, tad vēl jo vairāk par Konvencijas 6.panta pārkāpumu varētu liecina tāds aizmugurisks spriedums, kurā, pamatojoties vienīgi uz apstākli, ka atbildētājs nav sniedzis atsaukmi uz prasību, tiesa, nenorādot nevienu argumentus par prasības pamatotību pēc būtības, apmierinājusi prasību tādā apmērā, kādā lūgts prasības pieteikumā.

Anglijas Augstā tiesa, nepiedaloties atbildētājas pārstāvim un nesaņemot atsaukmi par prasību, 2009.gada 8.oktobrī taisījusi spriedumu, kurā norādījusi: „Jūs neesat atbildējuši uz Prasības Veidlapu, kas jums tika izsniegta. Tāpēc ir noteikts, ka jums jāsamaksā Prasītājam 289 122,10 GBP (Lielbritānijas mārciņas) par parādu un procentiem uz Sprieduma datumu un 130 GBP par izdevumiem. Jums jāsamaksā Prasītājam kopā 293 582,98 GBP”.

Pārbaudot Anglijas Augstās tiesas spriedumu, redzams, ka tajā nav norādīts neviens arguments, kas pēc būtības pamatotu atbildētājas pienākumu samaksāt prasītājam spriedumā minēto naudas summu. Par materiāltiesisku pamatu konkrētās maksājumu saistības nodibināšanai nevar uzskatīt faktu, ka atbildētājs nav sniedzis atsaukmi uz prasību.

⁷ Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi lietās: *Hirvisaari v Finland*, 2001.gada 27.septembris; *Ruiz Torija v Spain*, 1994.gada 9.decembris; *Higgins v France*, 1998.gada 19.februāris.

⁸ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002.gada 21.maija spriedums lietā *Jokela v Finland*.

Ievērojot minēto, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts uzskata par nepieciešamu Eiropas Savienības tiesai uzdot jautājumu par to, vai tāda aizmuguriska sprieduma taisīšana, kurā nav ietverts neviens arguments par prasības pamatotību pēc būtības, atbilst Hartas 47.pantam un nepārkāpj šajā normā paredzētās atbildētāja tiesības uz taisnīgu tiesu. Atbilde uz šo jautājumu nepieciešama tādēļ, ka gadījumā, ja šādi taisīts spriedums neatbilst Hartas 47.pantam, tad arī šāds spriedums ir pretrunā Latvijas kā Eiropas Savienības dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kas ir pamats saskaņā ar Regulas Nr.44/2001 34.panta 1.punktu atteikties atzīt ārvalsts tiesas spriedumu.

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 267.pantu un Latvijas Civilprocesa likuma 5.¹ un 472.¹pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o l ē m a

Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus:

1) Gadījumā, ja ārvalsts tiesas spriedumam ir pievienota Regulas Nr.44/2001 54.pantā paredzētā apliecība, bet, neraugoties uz to, atbildētājs izvirzījis strīdu, ka tam nav paziņots par ierosināto tiesvedību sprieduma izcelsmes dalībvalstī, vai izpildes dalībvalsts tiesai, izvērtējot Regulas Nr.44/2001 34.panta 2.punktā paredzēto sprieduma neatzīšanas pamatu, ir kompetence pašai pārbaudīt apliecībā norādīto ziņu atbilstību pierādījumiem. Vai tik plaša izpildes dalībvalsts tiesas kompetence atbilst Regulas Nr.44/2001 ievaddaļas 16. un 17.punktā ietvertajam principam par savstarpējo uzticēšanos tiesu spriedumiem.

2) Vai tāds aizmugurisks tiesas spriedums, ar kuru lieta izspriesta pēc būtības, nevērtējot ne prasības priekšmetu, ne pamatu, un kurā nav norādīts neviens arguments par prasības pamatotību pēc būtības, atbilst Hartas 47.pantam un nepārkāpj šajā tiesību normā paredzētās atbildētāja tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā tiesā.

Tiesvedību lietā apturēt, līdz stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmums.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	(paraksts)	A.Laviņš
	senatore	(paraksts)	A.Briede
	senatore	(paraksts)	S.Lodziņa

